

Осврт – Ранко Павловић

ТАНАНЕ НИТИ НЕСАНИЦЕ

*(Анђелко Заблаћански: Мали ноћни стихови,
„Пресинг“, Младеновац, 2019)*

Као да су долепршали с тонова Моцартове „Мале ноћне музике“, у виртуозном извођењу неког камерног дувачког оркестра, „Мали ноћни стихови“ Анђелка Заблаћанског, без обзира на сјету која из њих провијава, напросто кријепе душу. Топли су, њежни, на посебан начин треперави, са тананом звучном подлогом, па би и на њих неки композитор, склон сентименталној музици, могао створити дјело које би се радо слушало.

Шта су „Мали ноћни стихови“, осим тога што су очито плод несанице? Ко утврди да је то својеврсна лирска поема, иако нема епске подлоге, имаће право да брани свој став. Други ће рећи да је то пјесма подијељена на сто једну строфу, и опет ће бити у праву. Тешко би било оповргнути и мишљење да је пред нама збирка од сто једне пјесме под заједнички насловом. Било како му драго, читаоцу ће бити боље да се препусти доживљају пјесникове унутрашње ноћне музике, него да се бави књижевнотеоријским питањима.

Пет основних мотива густим ткањем утиснуто је у стихове ове ноћне симфоније. Ноћ, самоћа, жудња, страст и жена нераздвојиво су стопљени у снагу која најмоћније пулсира у човјековим осјећањима, а то је – није тешко погодити – љубав! Заблаћански није описивао стања устрептале душе, он је једноставно дамарање

сопственог срца распростирао по стиховима на начин који ни у једном тренутку не доводи у искушење читаоца да посумња у истинитост исказивања набујалих, али добро контролисаних емоција.

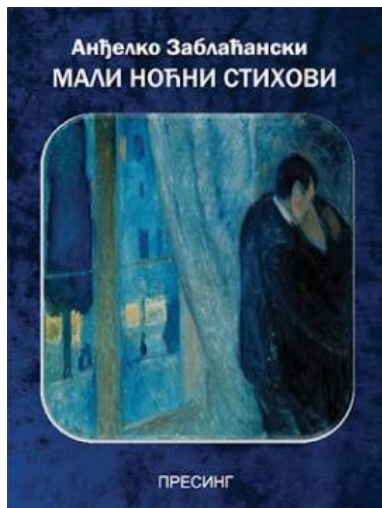
Тешко је и замислити да неко може описати ноћ на стотину начина, а да се при томе нигдје не понови. Анђелку Заблаћанском то полази за руком. Ноћ је бескрајна, свеприсутна, неуништива, својом заглушујућом тишином храни несаницу, а несаница се грана у мноштво рукаваца, од којих сваки од њих има извор инспирације и ушће које се опет грана у стихове који ће се стопити у пјесму. Она је *кучка глува* која рађа немире, *сребрни прах* који пада на трепавице, у пјесниковој глави *несном спава*. Призива самоћу и *сва од бола ћутању се даје*. Кад је *стиснута у раљама бола* у њеној стуткаљеној тами трепери мноштво искрица које се, кроз спуштене трепавице, забадају у очи. Пјесник и у мрљи мастила на бјелини хартије препознаје ноћ. Вјероватно нико прије Заблаћанског није „дефинисао“ да је ноћ саткана од пјегавих мисли и шугавих хтијења, а кад се томе дода да зна да сагори као лист дувана, онда није тешко претпоставити на какве пјесничке слике наилазимо у овој књизи. Када покушамо да бар мишљу измјеримо бесконачност ноћи, лако ћемо да је назремо *невино ушускану у дрскост речи*.

У широком лексичком и сликовном амбијенту пјесник дочарава видљивим и оно што је ноћу невидљиво, па читалац слике доживљава готово свим чулима, нарочито ако пажљиво ослушкује. Тако ће „чути“ како ноћу *на прозор куцају самотни тренуци* и „видјети“ како ноћ може ћутањем да се расприча. Пјесник нам дочарава како се ноћ осипа лавезом паса и како може да се

опара као клупко и да се на длану сва размрси. Готово је немогуће не запамтити сљедећу слику: *Ноћ се обезглављено клати / обешена у крошњи уцвале липе, па још кад пукне посред чела / ко бледа крв капље на месечину.* У пјесниковој несаници, с крицима ноћних птица мијеша се врисак пера по папиру.

Ноћ у свакој честици сна / болом се храни. Овим стиховима Заблаћански наговјешатава осјећања која у нама ноћу напросто бујају и потхрањују несаницу. О болу када је ријеч, могло би се рећи, или наслутити из ове пјесме/поеме, да је самоћа његово друго име. Човјек је често сам и кад је у мноштву, али тај бол је некако подношљивији него кад је сам са собом. У том нијемом разговору са сопством отварају се многе теме, с њима и ране, али пјесник читаоца не оптерећује тиме, више воли да с њим дијели оно што је ведрије, што зари макар малим пламичком тоpline.

У ноћи и самоћи, заодјенутим несаницом, разгоријевају се жудња и страст и отјеловљују у жену. У жену која је извајана од мјесечине, или је каткад само лелујава сјенка, несан од свиле, плод жеље, *чежња бескрила.* Било да је стварна или само сањана, она је за пјесника у часовима његове несанице опипљива, *сва д даљине изаткана.* Чак је и у стиду *сва женствена,* у сну *дивље занесена.* У један уздах сва чежња може да стане и још

да остане мјеста за жену која је присутна и кад се можда у нечијем туђем сну крије. Жена је у додиру, на усни, у оку, у срцу, *она уме једина / сав бескрај у шаку да сакупи*. Жена, поручује нам пјесник, *ноћ грли у мени / и мене од ноћи погледом чува / да не залутам у сопствене страсти*. У том страстvenом погледу душе, он види жену што под пепелом за њега ружу чува.

Јесте ово, дакле, пјесма / поема о жудњи, страсти, самоћи и ноћи, али је прије свега чврсто саткано пјесничко дјело о жени и љубави. Сигурно не треба замјерити ономе који помисли да *Мали ноћни стихови* траже некога ко би компоновао неку нову „малу ноћну музику“, макар кантилену која би се радо слушала.

Бања Лука, 31. 10. 2020.

О АУТОРУ ОСВРТА

Ранко Павловић рођен је 19. јануара 1943. године у Шњеготини Горњој код Теслића. У родном месту је завршио основну, а Учитељску школу у Бањој Луци. По завршетку Учитељске школе је кратко време радио као просветни радник у околини Теслића. Преселио се у Бању Луку и бавио се новинарством. Радио је као новинар и уредник у сарајевском *Ослобођењу*, а затим је био директор новинско-издавачке делатности, те директор и главни и одговорни уредник издавачке делатности у *Гласу српском*.

Објавио је осамнаест збирки песама, седамнаест збирки приповедака, пет романа, две збирке есеја, књигу књижевних критика и десет радио-драма за одрасле, затим осамнаест збирки прича за децу, шест збирки песама за најмлађе, два романа за младе, десетак играних и објављених текстова за дечја позоришта и петнаестак радио-игара за децу. Завод за уџбенике у Источном Сарајеву објавио је његова *Изабрана дјела*.

Заступљен у читанкама, лектири и многим антологијама. Његове песме и приповетке превођене су на италијански, пољски, мађарски, енглески, румунски, немачки, холандски, шведски, руски и друге језике.

Живи и ради у Бањој Луци.